

Особливості господарської діяльності і розселення населення сільських територій (на прикладі Столичного регіону)

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький,
e-mail: olimp-geograf@mail.ru

Анотація. В статті схарактеризовані особливості господарської діяльності, соціальних та демографічних процесів сільських територій Столичного регіону, окреслені напрями активізації їх соціально-економічного розвитку та шляхи підвищення рівня життєдіяльності населення.

Ключові слова: Столичний регіон, сільські території, господарська діяльність, розселення населення.

Вступ

Сучасний стан сільських територій, їх соціально-економічної структури, культурно-побутових умов населення, рівня оплати праці вимагають здійснення невідкладних і разом з тим суттєвих організаційно-економічних, техніко-технологічних, а також політико-правових заходів, спрямованих на докорінні зміни у господарській діяльності, розвитку сільської поселенської мережі, на цілковиту перебудову у свідомості суспільства ролі та значення сільської категорії населення як у сучасній, так і в стратегічній перспективі формування високорозвиненої держави.

Нині головними проблемами сільських територій є необхідність вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем, створення робочих місць і підвищення зайнятості населення на місцевому рівні, зниження міграційного відтікання населення. Це сприятиме не тільки зростанню економічної потужності сільських районів, підвищенню рівня та якості життя їх мешканців, а й позитивно впливатиме на розвиток їх центрів, ефективність співпраці з ними [5, с.23-25].

Особливо важливими є дослідження сільських територій із соціально-економічних позицій, зокрема при аналізі природно-ресурсного потенціалу, спеціалізації господарської діяльності, екстичної мережі, міграційних процесів. Дослідження сільських територій в економічному, соціальному, природно-екологічному аспектах з урахуванням територіальних відмінностей потребує комплексного підходу до їх вивчення, дає можливість більш обґрунтовано визначити напрями активізації їх соціально-економічного розвитку. Сучасні проблеми розвитку сільських територій за умов ринкових перетворень та суспільних трансформацій потребують нових підходів до їх вивчення, зумовлюють необхідність подальших наукових досліджень цієї важливої проблеми [4, с.12 -17].

Дослідження проблем сільських територій розглянуто у багатьох наукових публікаціях такими вченими як В.П.Нагірна, В.П.Рябоконе, В.І.Бойко, О.А.Козак, В.Ф.Іванюта, В.К.Збарський, В.П.Горьовий, О.Бородіна. Зокрема, В.П.Нагірна розглядала [комплексний розвиток сільських територій, агропромисловий комплекс України], М.О.Барановський – [депресивні аграрні території України], О.Г.Рогожин – [демографічні перспективи українського села], В.К.Збарський – демографічну ситуацію, В.Ф.Іванюта – доходи сільського населення, В.П.Рябоконе – економічні проблеми, О.Бородіна – проблеми сільської складової соціальної політики.

Матеріали і методи

На формування територіальної структури господарства і розселення населення сільських територій впливають природні та економічні чинники, зокрема розвиток і розміщення виробництва, його структура і спеціалізація, транспортна інфраструктура, місцерозташування. На територіальні відмінності у соціально-економічному розвитку сільських районів значний вплив мають також якість земельних ресурсів і особливості сільськогосподарського виробництва, радіаційне забруднення території. Особливого значення набуває відстань до столиці – м.Київ. Ринкові механізми, інвестиційний чинник поки-що недостатньо задіяні в процес реформування економіки районів. Вони більшою мірою відрізняються завдяки господарській діяльності, відстані до столиці, різній транспортній доступності, природними особливостями, екологічною ситуацією, демографічним навантаженням, наявністю суб'єктів господарювання тощо [6]. Територія Баришівського, Кагарлицького, Сквирського, Бородянського, Миронівського, Фастівського районів майже однакові, проте вони суттєво відрізняються за різними показниками зокрема, кількістю суб'єктів господарювання (845, 858, 868, 1418, 762, 693) відповідно, середньою номінальною заробітною платою (від 2429 грн. у Миронівському районі до 1223 грн. у Тетіївському районі), темпами зростання обсягів промислового та

сільськогосподарського виробництва тощо. Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу у районах (2012 р.) становив 17424 грн. (у Київській області – 24675 грн.) [8, с.76-89].

Адміністративні райони Київської області відрізняються і за обсягами виробництва валової продукції сільського господарства на одну особу.

Найвищі показники (2012 р.) мали – Миронівський – 58771,5 грн., Білоцерківський – 20702,7 грн., Яготинський – 15499,7 грн., Макарівський – 13522,1 грн., Кагарлицький – 12796,7 грн., Переяслав-Хмельницький – 10887,9 грн. райони, найнижчі показники у Тетіївському – 2041,1 грн., Баришівському – 1627,7 грн., Іванківському – 695, 3 грн. районах.

За обсягом виробництва валової продукції сільського господарства на одну особу у сільськогосподарських підприємствах виділяються Баришівський – 6677 грн., Згурівський – 6556 грн., Ставищенський – 5947 грн., Володарський 5389 грн., Кагарлицький – 3873 грн., Яготинський – 3690 грн., Миронівський – 3158 грн., Сквирський – 3091 грн., Макарівський 2586 грн. райони. Найнижчі показники у Поліському – 179 грн. та Іванківському – 214 грн. районах.

Різними є показники і у сфері споживчого ринку сільських територій. Темп зростання обсягу реалізованих послуг за 2012 р. (у порівнянні з 2011 р.) у Фастівському районі становить 125,5%, Бородянському – 124,4%, Миронівському – 112,4%, Таращанському – 102,6 %. Найнижчі показники у Переяслав-Хмельницькому – 65,1%, Рокитнянському – 63,7 %, Згурівському – 47,2 %, Поліському – 10,0 %, районах.

На розвиток соціальної сфери віддалених від столиці районів певною мірою впливає їх фінансова діяльність. За рівнем виконання доходів місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів найвищі показники мають Миронівський – 130%, Згурівський – 121%, Фастівський – 118% райони.

На соціально-економічний розвиток сільських територій суттєво впливають демографічні процеси та міграційна активність. Основними причинами відтоку населення до столиці чи її приміської зони є можливість працевлаштування, вища заробітна плата, кращі умови праці, проживання, рівень надання послуг тощо. Дослідження територіальних відмінностей у господарській діяльності тісно пов'язані із системою розселення населення. Господарська діяльність, наявність сфер прикладання праці, забезпечення населення робочими місцями – головні чинники, що істотно впливають на розселення населення сільських територій [2, с.14-16].

Важливе значення для підвищення рівня соціально-економічного розвитку сільських територій має інвестиційна та зовнішньоекономічна діяльність.

Обсяг інвестицій в основний капітал у розрахунку на одну особу (2012р.) склав у Згурівському районі – 4029 грн., Сквирському – 2035 грн., Макарівському – 1931 грн., Рокитнянському – 1817 грн., Володарському – 1734 грн., Переяслав-Хмельницькому – 1669 грн., проте у Таращанському – 271 грн., Богуславському – 221 грн., Поліському – 38 грн., однак у пристоличному Бориспільському районі цей показник складав 8495 грн.

Кількість створених нових робочих місць (у відсотках до річного завдання 2012 р.) становила у Згурівському районі – 196%, Миронівському – 182%, Яготинському – 176%, Фастівському – 142 %, Баришівському – 136%, проте у Бородянському районі – 65%, Володарському – 64%, Кагарлицькому – 61%. Рівень працевлаштування незайнятих громадян у Богуславському, Володарському, Іванківському, Кагарлицькому, Макарівському, Переяслав-Хмельницькому, Рокитнянському, Ставищенському, Таращанському та Тетіївському районах менше 35%, а у Поліському районі цей показник лише 22% [9, с.223-229].

Виходячи з зазначених чинників та виявлених відмінностей у господарському розвитку, периферійні (віддалені від столиці) райони Київської області виокремлено у групи: південні, північні, західні та лівобережні. Південні периферійні райони – Білоцерківський, Сквирський, Кагарлицький, Миронівський, Богуславський, Таращанський, Рокитнянський, Володарський, Ставищенський, Тетіївський. Характерною рисою є високий потенціал земельних ресурсів цих районів, найвища порівняно з усіма іншими родючість ґрунтів. На цій основі розвинувся потужний АПК з переважно рослинницьким напрямом спеціалізації.

Центр Білоцерківського району віддалений від столиці на 85 км. Виробничий потенціал становить 12,02% від загального в області (четверте місце у 2011р.). Основою господарства є промисловість. Більшість промислових підприємств зосереджено у м. Біла Церква, що є найважливішим промисловим центром області. Першість займає хімічна промисловість (виробництво гумовотехнічних виробів і шин), друге місце посідає харчова промисловість (овочеконсервна і м'ясопереробна галузі), третє – займає меблева промисловість.

Сучасними високотехнологічними підприємствами з потужною технічною базою і повним циклом переробки м'ясної сировини є ТОВ «Поліс», ВАТ «Аграрник», ДП «Росич». В асортименті їх виробів – свинина, яловичина, ковбасні вироби та копченості, м'ясні напівфабрикати, харчові жири тощо. Впродовж останніх років на підприємствах освоєно 12 інноваційних технологій, 70 нових видів продукції, яка має радіозахисну та імунозберігаючу дію, високі споживчі характеристики. ВАТ «Росава» є одним з найбільших підприємств України, що спеціалізується на випуску гумових виробів,

розрахованих для сільськогосподарського і автомобільного машинобудування, взуттєвої промисловості, наземних і підземних споруд.

Центр Сквирського району віддалений від столиці на 121 км. Виробничий потенціал становить 1,61 % від загального в області (10 місце у 2011р.). Переважає вторинний (37,80), друге місце займає четвертинний (35,37), а третє – первинний сектор економіки (19,51 % від загальної чисельності зайнятих у районі). У структурі виробництва переважає харчова промисловість (цукрова, олійна, борошномельно-круп'яна, кондитерська, хлібопекарська галузі), друге місце займає миловарна галузь і виробництво м'яких засобів органічного походження. Добувна і легка промисловість та машинобудування мають місцеве значення. Сільське господарство району займає 12 місце у Київській області (2,9% від загального обсягу виробництва у 2011 р.). Район є одним із головних виробників товарного молока і м'яса. Найбільшими підприємствами є: Агро корпорація «Сквира», Сквирський комбінат хлібопродуктів, Тхорівський спиртзавод (с.Тхорівка, Сквирський район).

Відстань від центру Кагарлицького району до Києва 75 км. Виробничий потенціал цього району є незначним і становить 0,88 % від загального у Київській області (15 місце у 2011 р.). Переважає первинний (26,8), друге місце займає третинний (25,0), а третє – четвертинний сектор економіки (24,3% від загальної чисельності зайнятих у регіоні). У структурі виробництва переважає харчова промисловість (цукрова, молокопереробна, кондитерська, борошномельно - круп'яна). Добувна і металообробна промисловості та виробництво будівельних матеріалів мають місцеве значення. Потужним промисловим підприємством є ТОВ «Кузьминецький цегляний завод» (с.Кузьминці, Кагарлицького району). Сільське господарство району займає шосте місце у Київській області (3,96 % від загального обсягу виробництва у 2010 р.), найпотужнішим підприємством галузі є СВК «Перемога», ЗАТ «МАК», ЗАТ «Агрофорт».

Відстань від столиці до центру Миронівського району 104 км. Виробничий потенціал цього району є доволі значний і становить 4,2% від загального в області (восьме місце у 2011р.). У структурі виробництва переважає харчова промисловість (м'ясопереробна, борошномельнокруп'яна, олійна, хлібопекарська галузі). Легка і добувна промисловість мають місцеве значення. Сільське господарство займає 10 місце в області (3,26% від загального обсягу виробництва у 2011р.). Найпотужнішими підприємствами сільськогосподарського виробництва є: ВАТ «Миронівський хлібопродукт», комбикормовий завод, напівфабрикатний завод, СТОВ «Карапиші» (с.Карапиші, Миронівського району), що спеціалізується на вирощуванні зернових культур, молочній та м'ясній галузі тваринництві.

Від центру Богуславського району до столиці 123 км. Виробничий потенціал становить 0,58% від загального у Київській області (21 місце у 2011 р.). Переважає третинний (31,79), друге місце займає четвертинний (30,34), а третє – первинний сектор економіки (21,61 % від загальної чисельності зайнятих). Переважає харчова промисловість (овочеконсервна і хлібопекарська галузі). Легка і добувна промисловості та машинобудування мають місцеве значення. Сільське господарство району займає 22 місце у Київській області (1,14 % від загального обсягу виробництва у 2011 р.).

Центр Таращанського району знаходиться від столиці на відстані 126 км. Виробничий потенціал становить 0,36 % від загального у Київській області (24 місце у 2011 р.). Переважає третинний (31,05), друге місце ділять між собою первинний і четвертинний (28,88), а третє займає вторинний сектор економіки (10,95% від загальної чисельності зайнятих у регіоні). У структурі виробництва переважає машинобудування (виробництво комплектуючих до залізничної і сільськогосподарської техніки), друге місце займає – харчова промисловість (цукрова і молокопереробна галузі). Добувна і комбикормова галузі мають місцеве значення. Сільське господарство району займає 19 місце в області (1,69 % від загального обсягу виробництва у 2011 р.).

Від столиці до центру Рокитнянського району 125 км. Виробничий потенціал становить 0,62% від загального в області (18 місце у 2011 р.). Переважає четвертинний (32,79), друге місце займає первинний (29,89), а третє – третинний сектор економіки (20,72% від загальної чисельності зайнятих у районі). У структурі виробництва переважає харчова промисловість (цукрова, м'ясо- і молокопереробна, консервна, хлібопекарська галузі), друге – добувна промисловість (виробництво щебеню). Сільське господарство району займає десяте місце в області (3,87 % від загального обсягу виробництва у 2010 р.). Найбільшим підприємством району є ВАТ «Синявське». За рахунок впровадження високоврожайних сортів і гібридів, нових інтенсивних технологій, досягнень науки і техніки, передового досвіду вітчизняних та зарубіжних господарств у галузі рослинництва досягнуто високих врожаїв сільськогосподарських культур.

Центр Володарського району знаходиться на відстані 136 км. від Києва.

Виробничий потенціал становить 0,39% від загального у Київській області (24 місце у 2011 р.). Переважає первинний (66,94), друге місце займає четвертинний (29,89), а третє – третинний сектор економіки (4,64 % від загальної чисельності зайнятих). У структурі виробництва переважають підприємства харчової промисловості (цукрова, молоко- і соєпереробна галузі). Будівельна і добувна промисловості та оброблення металу мають місцеве значення. Сільське господарство району займає 16 місце у Київській області (2,49 % від загального обсягу виробництва у 2011 р.), особливе значення

у виробництві сільсько- господарської продукції належить ПСК «Мрія» (с.Капустенці, Володарського району).

Від Києва до центру Ставищенського району 136 км. Виробничий потенціал цього району становить 0,34% від загального в області (25 місце у 2011 р.). Переважає первинний (61,98), друге місце займає четвертинний (23,71), а третє – третинний сектор економіки (13,14 % від загальної чисельності зайнятих). У структурі виробництва переважає машинобудування (виробництво комплектуючих до сільськогосподарської техніки та її ремонт), друге місце займає – промисловість будівельних матеріалів, а третє – харчова промисловість (молокопереробна, олійна, борошномельно-круп'яна галузі). Сільське господарство району займає одинадцяте місце в області (3,48 % від загального обсягу виробництва у 2011 р.). Найбільшими підприємствами галузі є ПСП «Гейсиське» (с.Гейсиха, Ставищенського району), ТОВ «Журавлинське»(с.Журавлиха, Ставищенського району), які у рослинництві спеціалізуються на вирощуванні зернових культур, а у тваринництві – на виробництві молока.

Від районного центру Тетіївського району до столиці 148 км. Виробничий потенціал становить 0,58 % від загального в області (21 місце у 2011 р.). Переважає первинний (34,97), друге місце займає четвертинний (30,66), а третє – третинний сектор економіки (26,29 % від загальної чисельності зайнятих). У структурі виробництва переважає харчова промисловість (цукрова, спиртова і лікеро-горілчана, хлібопекарська, сироробна галузі). Друге місце займає легка промисловість (текстильна галузь). Сільське господарство району займає 18 місце у Київській області (2,31 % від загального обсягу виробництва у 2011 р.), найбільшим підприємством є Стадницький спиртозавод (с.Стадниця, Тетіївського району).

Західні периферійні (віддалені від столиці) райони – Фастівський, Макарівський, Бородянський.

Центр Фастівського району віддалений від столиці на 80 км. Виробничий потенціал становить 27,94 % від загального в області (перше місце у 2011 р.). Переважає третинний (39,62), друге місце займає вторинний (29,97), а третє – четвертинний сектор економіки (26,31% від загальної чисельності зайнятих) У структурі виробництва переважає харчова промисловість (пиво-безалкогольна, спиртова, хлібопекарська галузі). Друге місце посідає меблева промисловість (виробництво ДСП і збірних меблів). Третє місце належить целюлозно-паперовій промисловості (виробництво паперової тари). Важливе значення має поліграфічна промисловість, машинобудування та металообробка (виробництво промислового устаткування). Сільське господарство займає 19 місце в області (1,66 % від загального обсягу виробництва у 2011 р.).

Центр Макарівського району знаходиться на відстані 58 км від Києва. Виробничий потенціал цього району є середнім і становить 1,31 % від загального у Київській області (15 місце у 2011 р.). Переважає четвертинний (48,67), друге місце займає вторинний (19,44), а третє – первинний сектор економіки (18,79 % від загальної чисельності зайнятих). У структурі виробництва перше місце займає машинобудування (радіотехнічна й електронна галузі), друге – харчова промисловість (спиртова, молоко- і м'ясопереробна, кондитерська, борошномельно-круп'яна галузі, випуск безалкогольних напоїв), а третє – хімічна промисловість (виробництво ветеринарних препаратів). Сільське господарство району займає 16 місце у Київській області (2,48% від загального обсягу виробництва у 2011 р.), потужним підприємством АПК є Червонослобідський спиртозавод (с.Червона Слобода, Макарівського району).

Центр Бородянського району віддалений від столиці на 55 км. Виробничий потенціал цього району є середнім і становить 1,44% від загального в області (13 місце у 2011 р.). Переважає третинний (43,17), друге місце займає четвертинний (32,43), а третє місце – вторинний сектор економіки (17,29% від загальної чисельності зайнятих у регіоні). Основою господарства є промисловість. Першість належить машинобудуванню (транспортне машинобудування, верстатостроїння і приладобудування). Друге місце займає скляна промисловість (виробництво склотари для напоїв). Харчова, хімічна, добувна, деревообробна і поліграфічна промисловість мають місцеве значення. Сільське господарство району займає 23 місце у Київській області (0,37% від загального обсягу виробництва у 2011 р.). ВАТ «Борекс» є одним з найбільших підприємств машинобудування не тільки периферійних районів, а й області. Продукцією цього підприємства є екскаватори, плуги, кормозбиральні та картоплезбиральні комбайни, копачі та бурьяконавантажувачі, ґрунтообробні агрегати, машини для комунального господарства та ін.

Лівобережні периферійні (віддалені від столиці) райони – Барішівський, Переяслав-Хмельницький, Яготинський, Згурівський. Центр Барішівського району віддалений від столиці на 70 км. Виробничий потенціал його є середнім і становить всього 1,87 % від загального в області (12 місце у 2011 р.). Переважає первинний (31,10), друге місце займає четвертинний (26,22), а третє місце – третинний сектор економіки (22,79% від загальної чисельності зайнятих у регіоні). В обсязі реалізованої продукції промисловості виробляють харчову промисловість (кондитерська, молокопереробна, хлібопекарська галузі та розлив мінеральних вод), друге місце займає комбікормова промисловість, а третє – деревообробна промисловість. Сільське господарство району займає третє місце в області за обсягом виробленої продукції (9,1% від загального обсягу виробництва у 2011 р.). Найбільшими підприємствами є ТОВ «Зерновий Альянс», ТОВ «Рубі РозАгрікол», ТОВ «Барішівська зернова

компанія», що спеціалізуються на вирощуванні зернових культур, молочній та м'ясній галузях тваринництва.

Центр Переяслав-Хмельницького району віддалений від столиці на 76 км.

Виробничий потенціал цього району становить 1,29% від загального в області (14 місце у 2011 р.). Переважає первинний (36,98), друге місце займає четвертинний (32,28), а третє – третинний сектор економіки (16,58% від загальної чисельності зайнятих у районі). У структурі виробництва переважає машинобудування (електромеханічна галузь), друге місце посідає харчова промисловість (м'ясо- і молокопереробна, борошномельно-круп'яна, хлібопекарська галузі), третє – легка промисловість (текстильна і швейна галузі). Поліграфічна, добувна, меблева, комбікормова, цегельна галузі промисловості мають місцеве значення. Сільське господарство району займає восьме місце в області (3,90% від загального обсягу виробництва у 2011 р.). Найпотужнішими підприємствами АПК є «Нива Переяславщини», агрофірма «Альта», приватно-орендне підприємство «Соснова», приватне сільськогосподарське підприємство «Діброва». Особливістю Переяслав-Хмельницького району є те, що він найменше постраждав від аварії на ЧАЕС і є екологічно чистим районом Київської області.

Від столиці до центру Згурівського району 132 км. Виробничий потенціал цього району є доволі незначним і становить 0,49% від загального в області (21 місце у 2011 р.). Переважає четвертинний (37,96), друге місце займає третинний (25,12), а третє – первинний сектор економіки (24,56 % від загальної чисельності зайнятих). Провідне місце займає харчова промисловість (цукрова, молоко- і м'ясопереробна галузі). Сільське господарство району займає 13 місце у Київській області (3,12% від загального обсягу виробництва у 2011 р.). Особливу роль у розвитку сільськогосподарського виробництва відіграє ТОВ «Українська молочна компанія». Згурівський район є екологічно чистим районом Київської області.

Від столиці до центру Яготинського району 115 км. Виробничий потенціал становить 0,86 % від загального в області (17 місце у 2011 р.). Переважає третинний (31,66), друге місце займає вторинний (31,05), а третє – четвертинний сектор економіки (23,77% від загальної чисельності зайнятих). У структурі виробництва переважає харчова промисловість (цукрова, м'ясо- і молокопереробна, хлібопекарська галузі та розлив мінеральних вод). Друге місце займає машинобудування (виробництво комплектуючих до сільськогосподарської техніки та промислового обладнання для харчової промисловості). Сільське господарство району займає 11 місце в області (3,48% від загального обсягу). ВАТ «Яготинський маслозавод» є одним з найпотужніших молокопереробних підприємств області. В його складі функціонують ряд дочірніх підприємств: ДП «Київська Русь», ДП «Україна», ДП «Богданівське», «Супоївське», «Лан», які займаються виробництвом зерна, молока, м'яса, маючі в обробітку 12 тис.га землі.

Північні периферійні райони – Поліський та Іванківський.

Відстань від смт.Красятичі (Поліський район) до Києва 130 км. Виробничий потенціал цього району є найменшим і становить лише 0,79% від загального у Київській області (26 місце у 2011 р.). Переважає третинний (79,12), друге місце займає первинний (11,65), а третє – четвертинний сектор економіки (10,88% від загальної чисельності зайнятих у районі). Промисловість відсутня. Сільське господарство району займає останнє 25 місце у Київській області (0,04% від загального обсягу виробництва у 2011 р.). Значною мірою це зумовлено тим, що більшість сільськогосподарських угідь вилучена з користування внаслідок радіаційного забруднення.

Від центру Іванківського району до Києва 95 км. Саме наявністю на території району основного ареалу радіаційного забруднення зумовлено його незначний господарський розвиток. Виробничий потенціал району становить 0,69% від загального у Київській області (18 місце у 2011 р.). Переважає третинний (53,87), друге місце займає четвертинний (23,96), а третє – вторинний сектор економіки (20,01% від загальної чисельності зайнятих у районі). Промисловість розвинута слабо. Більшість промислових підприємств зосереджено у районному центрі. У структурі виробництва переважає харчова промисловість. Сільське господарство району займає 24 місце у Київській області (0,66% від загального обсягу виробництва у 2011 р.).

Особливістю сільських територій є витратний характер економіки, недостатнє науково-технічне забезпечення виробництва, застарілі основні фонди, що призводить до низької конкурентоспроможності продукції. Все це негативно позначилося на зайнятості населення, системі поселень. Посилилися територіальні диспропорції у соціально-економічному розвитку [1, с.87, 6, с.65-71].

Для визначення рівня соціально-економічного розвитку периферійних (віддалених від столиці) районів Київської області автором взято 5 показників, а саме: обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу, обсяг виробництва валової продукції сільського господарства на одну особу у сільськогосподарських підприємствах, кількість створених нових робочих місць, середньомісячна номінальна заробітна плата одного працюючого, обсяг інвестицій в основний капітал у розрахунку на одну особу. За таких умов периферійні райони поділяються на чотири групи: I – з найвищим рівнем соціально-економічного розвитку: Білоцерківський та Фастівський райони; II – з вище середнього рівнем розвитку: Миронівський, Баришівський, Яготинський і Бородянський райони; III – з середнім рівнем соціально-економічного розвитку: Богуславський, Володарський, Згурівський, Кагарлицький,

Макарівський, Переяслав-Хмельницький, Рокитнянський, Сквирський, Ставищенський, Таращанський, Тетіївський райони; ІУ – низьким рівнем соціально-економічного розвитку – Іванківський та Поліський райони.

Результати і обговорення

Виявлення територіальних відмінностей у господарській діяльності і розселенні населення сільських територій (на прикладі адміністративних районів Столичного регіону) спрямоване на обґрунтування нових підходів у формуванні регіональної політики. Розміщувати виробництво у цих районах досить вигідно, оскільки регіональна ціна земельних ресурсів та робочої сили як складової витрат на стадії виробництва продукції є значно нижчою, ніж у столиці чи приміській зоні. Зменшення витрат виробництва, у тому числі на заробітну плату, особливо в умовах впливу столиці дають можливість поліпшити соціально-економічний стан сільських територій, розміщуючи тут непрофільні для столиці чи приміської зони виробництва. Взаємовплив столиці на сільські території має свої переваги, що позитивно впливає на їх господарський розвиток. Вони пов'язані передусім з наявністю масового споживчого попиту на продукцію, особливо сільськогосподарську. Територіальні відмінності у господарській діяльності і розселенні населення сільських територій досліджувались на основі детального аналізу місцевих особливостей їх розвитку, раціонального використання ресурсної бази, ринкових механізмів господарювання в контексті впливу столиці – м. Київ.

Література

1. Бородіна О. Сільський розвиток в Україні / О.Бородіна // Економіка АПК. – 2008. - №9. – С. 25-29.
2. Збарський В. К. Демографічні проблеми в Україні та шляхи їх розв'язання / В. К. Збарський, В. П. Горовий // Економіка АПК. – 2009. - № 11. – С. 35 - 39.
3. Іванюта В. Ф. Методологічні підходи до оцінки та подолання бідності сільського населення / В. Ф. Іванюта // Економіка АПК. – 2008. - №6. – С. 41-43.
4. Нагірна В. Про програму комплексного розвитку сільських територій / В. Нагірна, М. Фащевський // Розбудова держави. – 1997. – №5. –С.31 - 34.
5. Нагірна В. П. АПК України — важливий об'єкт досліджень академічної географічної науки (суть, ретроспектива, стратегічні напрями) / В. П.Нагірна // Історія української географії. – 2002. – Вип. 5. – С.72 – 77.
6. Рогожин О. Г. Демографічні перспективи українського села : історичні передумови, регіональний аналіз і моделювання / О. Г.Рогожин. – К. : Інститут проблем національної безпеки, 2004. – 296 с.
7. Рябоконт В. П. Основні напрями соціально-економічної перебудови та розвитку українського села / В. П. Рябоконт // Економіка АПК. – 2008. - №6. – С. 86-89.
8. Статистичний щорічник Київської області за 2011 рік / Головне управління статистики у Київській області . – К. – 2012. – 542 с.
9. Статистичний щорічник Київської області за 2012 рік / Головне управління статистики у Київській області . – К. – 2013. – 517 с.

Анотація. Л. М. Воловик *Особенности хозяйственной деятельности и расселения населения сельских территорий (на примере Столичного региона).* В статье охарактеризованы особенности хозяйственной деятельности, социальных и демографических процессов сельских территорий Столичного региона, направления активизации их социально-экономического развития и пути повышения уровня жизнедеятельности населения.

Ключевые слова: Столичный регион, сельские территории, хозяйственная деятельность, расселение населения.

Abstract. L. M. Volovyk *Features of business and rural population settlement (for example Metropolitan area).*

The article features are characterized economic activity, social and demographic processes rural metropolitan area outlined areas enhance their socio-economic development and improving the ways of life of the population.

Keywords: Capital Region, rural areas, economic activity, population settlement.

Поступила в редакцію 31.01.2014 г.